

Соціально-психологічна оцінка суїцидної поведінки та її судово-психологічна експертиза

Штельмах Анастасії

*студентки IV курсу Державного ВНЗ
«Національний гірничий університет»*

Суїцид (лат. – себе вбивати) - навмисне само ушкодження зі смертельним фіналом.

Мета роботи – дослідити соціальні і психологічні аспекти та фактори , які впливають на суїцидну поведінку.

Об'єктом роботи є відповіді на поставленні запитання , а саме:

Які мотиви та причини, що впливають на суїцидну поведінку?

Як допомогти особі, що має намір вчинити самогубство?

Що таке суїцидальна настроєність та як вона впливає на поведінку особи?

При написанні роботи автор використовував методи дослідження : пошук інформації, аналіз та синтез .

Кожні 40 секунд хтось із жителів планети помирає наклавши на себе руки.

За даними статистики України, Україна займає одне з перших місць у Європі за кількістю самогубств (на 100 тис людей 22 самогубства)!

За даними англійських вчених, ріст безробітності на 1 % веде до збільшення суїциду на 4 %. Співвідношення чоловіків та жінок, які закінчують життя самогубством співвідноситься 4 : 1.

Ключовими чинниками, що призводять до самогубства, вважають психологічні. У структурі суїцидальної поведінки виокремлюють внутрішню (психічну) форму: думки, уявлення, задуми про суїцид, емоційні переживання, наміри; та зовнішню (дієву) форму: суїцидальні спроби і завершені суїциди.

Самосвідомість людини визначається суспільством, до якого вона належить. Дисбаланс між суспільним і особистісним у структурі психіки призводить до відхилень у його поведінці, зокрема, до суїциду. Чим гармонійніше узгоджене суспільне й особистісне в людині, тим краще вона адаптована до життя. У екстремальній ситуації чи ситуації соціальної напруженості зникає психологічний

комфорт та загострюються особливості індивіда: агресія, дисонанс, депресія, неадекватність самооцінки, девіантні форми поведінки, це сприяє виникненню міжособистісних конфліктів. Протягом життя молода людина долає різні небезпеки, але у кризовій ситуації самогубство може стати способом вирішення проблеми, у нього може бути мета, свій смисл, специфічна мотивація: протест, заклик, уникнення страждань, самопокарання, відмова, тощо.

Науковцями було досліджено, що на рівень суїцидальності впливають нові технічні засоби передавання інформації. Так, відомий російський адвокат Анатолій Коні у своїй праці «Самогубство в законі і в житті» (1923р.) розкрив «сумну роль» кінематографа, друкованих видань і навіть непродумано складених соціологічних анкет, що містили «методологію» форм і способів самогубств, з якими йому як юристу часто доводилось стикатися. У час бурхливого розвитку засобів масової інформації, комп'ютерних ігор з поширеним у них смакуванням смерті, в тому числі і суїцидальної, тенденції самогубств поглибилися. «Гіпнотизм» засобів масової інформації може стимулювати навіть суїцидальні епідемії серед молоді, оскільки, спрацьовують механізми наслідування та емоційного зараження. Не рідко суїцидні спроби є в осіб, які знаходяться в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. Велика суїцидальна настроєність спостерігається у психічно хворих (шизофренія, інволюційна депресія, алкогольний психоз). Спроби до самогубства у хворих на алкогольний психоз проявляються імпульсивно під впливом галюцинацій, а у осіб хворими на психопатію – з метою привернення уваги оточуючих. Саме у цьому проявляється суїцидальна настроєність – намір хворого позбавити себе життя, що може виражатися в думках та діях.

Багато науковців сходиться в думці, що всі суїциди поділяються на вісім видів :

Добровільний акт самогубства (як правило, акт суїцида відбувається свідомо);

Людина помирає заради блага інших;

Висока моральна мотивація (Наприклад, самогубство Сократа, Януса Корчака. Тобто проявляється момент морального героїзму, коли людина не може чинити інакше);

Ситуації смертельної хвороби;

Альтруїстичні самогубства (Люди позбавляють себе життя одночасно з коханою людиною);

Самогубство з політичних мотивів;

Самогубство з актом насильства (військовими та терористичними);

Патологічний тип самогубств, пов'язаний з психічним захворюваннями.

Найпоширенішими є самогубства серед молоді. У середовищі молоді найпоширенішими соціально-психологічними детермінантами є: соціальна ізоляція (вимушене тривале перебування в умовах обмежених стосунків та цілковита відсутність соціальних контактів); групове неприйняття; зниження толерантності до «значущих інших»; внутріособистісний конфлікт між статусом і домаганнями; самотність (породжена розчаруванням у людях, втратою соціальних контактів, невизнанням індивіда на рівні міжособистісної взаємодії); соціально-психологічне відчуження (збіднення комунікативних дій); зростання незадоволення (статусно-рольові розбіжності); неадекватність ціннісного ставлення та самооцінки; комунікативна неспроможність; зниження престижу, авторитету; міжособистісні конфлікти, а також конфлікти, пов'язані з антисоціальною поведінкою.

Психопрофілактична робота, яка виступає основним джерелом попередження суїцидальної поведінки, є засобом запобігання розвитку суїцидальних сценаріїв. Найефективнішим будуть засоби, які включають психокорекційну роботу з поведінковими розладами молоді, орієнтація на високі духовні цінності, які наповнюють сенсом життя, спрямовані на поширення світогляду особистості, який відкриє подальшу життєву перспективу.

Як допомогти людям, які мають намір покінчити життя самогубством? На думку автора, по –перше, треба вислухати людину, сказати: «Я тебе чую і розумію». Ні в якому разі не можна казати: «Не все так погано», «Тобі стане краще», «Не треба цього робити». Ви маєте дати змогу людині висказатися, і вислухати її. По-друге, треба обговорювати. Відверте обговорювання планів знімає тривогу. Дайте зрозуміти, що він/вона може поговорити з вами на всі теми. Бесіди не можуть підштовхнути до самогубства, а замовчування теми яка турбує може. По-третє, Вам

треба бути уважними. Кожен жарт про самогубство треба сприймати серйозно. Більшість підлітків кажуть, що це лише жарт. Отож, треба дати їм зрозуміти, що ви усе сприймаєте серйозно. По-четверте, треба задавати питання. Питайте щось на кшталт: «Ти ніколи не думав про самогубство?», (якщо вам щось скажуть, то переходьте до уточнення) «Пістолет?», «А ти коли-небудь стріляв?», «А де ти збираєшся взяти пістолет?», «А якщо ти влучно вистрелиш, хто знайде тебе?», «А ти коли-небудь думав про свої похорони?», «Хто на них прийде?»... Допоможіть відкрито говорити і думати про його вчинки.

А також завжди пам'ятати про те, що безвихідних ситуацій не буває. Бувають просто невірні рішення.

Список використаної літератури:

1. В.М Смолянінов «Судова психіатрія» Підручник, С. 234, 1989 р.
2. В.Н Крюков «Судова психіатрія». Підручник, С. 323, 1998 р.
3. Електронне джерело [<http://wikipedia.org/wiki/>]